Napsal uživatel Buldok
Pátek, 02 Únor 2007 04:00

Migrace živočišných druhů je jev všeobecně známý a celkem dostatečně podchycený. S globálními klimatickými změnami, narušením geostacionální rovnováhy, velkoplošnými ekologickými katastrofami, plíživou industrializací a mnoha dalšími faktory se i tento fenomén počíná dostávat mimo dosah regulačních mechanismů i monitoringu. Že se tak děje u druhů jež lze, s trochou velkorysosti, přehlédnout (prvoci, láčkovci, členovci, rozsochatci) je celkem omluvitelné. Dostane-li se k nám však nepozorovaně i příslušník vyššího řádu, lze to ovšem považovat za mimořádnou událost a zodpovědným zoologům by to mělo být, přinejmenším, vážným varováním.

Odborná veřejnost je již dostatečně obeznámena s výskytem losa bradavičnatého (Alces pendules) v Rosicko-oslavanské pahorkatině, bobrovky rudé (Castoria glareola) v Třeboňské náhorní pánvi či s atypickou formou jelce proutníka (Leuciscus leuciscus) v některých přítocích Černého a Severního moře. O největší "trhák" loňské biologické sezóny se ale postaral uherskoostrožskonovovesský písmák, amatérský zoofág a bezdomovec Jožka Knirschbaum.

Při jedné ze svých pravidelných vlastivědných výprav k řece Moravě zajistil živočicha, jež se snažil ukrýt mezi naplaveným ledem. Zpočátku se domníval, že se jedná o králíka (Oryctolagus), který někomu utekl z králíkárny. Po zjištění, že se nejedná o králíka, odnesl živočicha svému známému hostinskému Františku Sojkovi (Garrulus), jednateli místního mysliveckého sdružení.
Ten od něj exemplář za 10 Kč odkoupil a posléze, už vypreparovaný, vystavil v restauraci Myslivna mezi nimrodskými trofejemi.

Nebýt emeritního profesora biologie a botaniky Antonína Novotného, zřejmě by ojedinělý objev skončil nepovšimnut mezi kančími páráky a jeleními shozy. Profesor Novotný, na žádost hostinského Sojky, napsal o novém přírůstku v trofejním salonku do místního folkloristického časopisu Nový Podlužan.

Novotný mylně popsal živočicha jako extrémně zbytnělý exemplář lasice hranostaje (Mustela erminea) s typickými albinistickými úchylkami. Popis doplnil naučným článkem o životě hranostajů, jejich místě v regionálním ekosystému, historii kožešnictví v povodí řeky Moravy a o hermelínu - králi sýrů.

Ani vysoký věk (94 let) a těžká senilita neopravňovala prof. Novotného zařadit zkoumaný objekt mezi albíny. Zdůvodnění (bílá barva srsti a oháňka bez černého konce) se nedá nazvat jinak než diletantské a dětinské. Polehčující okolností snad může být jen skutečnost, že hostinský Sojka zakonzervoval a vycpal živočicha tak neodborně, že setřel většinu identifikačních znaků.

Nepřesný, zavádějící a dosti povrchní článek v lokálním periodiku se naštěstí v informačním šumu neztratil. Rešeršní oddělení české matice přírodovědné na něj upozornilo sekci albínů. Zvláštní výjezdní skupina následně navštívila restauraci Myslivna. A po zjištění, že popsaný tvor nezapadá do kategorie běžných ho od restaurátéra Sojky odkoupila a převezla do Brna. Tam

ho speciální tým docenta René Škrábala podrobil zevrubnému zkoumání. Následně dospěl k zjištění, že tzv. Uherskoostrožskonovovesský hranostaj je vlastně krtek polární (Subterrus polaricus). Živočišný druh, který je i ve svém původním areálu považován za vyhynulý a jinde doposud neobjevený.

Krtek polární (Subterrus polaricus) patří bezesporu mezi nejvzácnější a nejohroženější živočichy na Zemi. Areál jeho rozšíření je na jihu ohraničen sedmdesátou rovnoběžkou a na severu Severním pólem. 150-350 mm dlouhý a až 3000 g těžký savec, aerodynamického tvaru, se vyznačuje mimořádně hustou zimní srstí, kterou neodkládá ani v létě. Ta, společně s vysokým obsahem glykolu v tělních tekutinách, mu ostatně umožňuje přežívat i v extrémních klimatických podmínkách. Základní zbarvení krtka polárního je bílé, ale v některých oblastech se zřídka objevují i místní formy vyvedené v pestrých pastelových barvách. Ikdyž se zřejmě jedná o druh patřící do čeledi krtičníkovitých (Scrophulariae), nemá zakrnělé oči. Naopak, zrak, spolu s čichem a hmatem patří mezi jeho nejvyvinutější smysly. Často však trpí tzv. sněžnou slepotou, kterou je postiženo až 98 % populace. To mu ale vůbec nevadí. Po většinu roku totiž žije skrytě. Ve starých tektonicky stabilních ledovcích si buduje rozsáhlý systém chodeb, ve kterém se pohybuje pomocí nožiček.

Na povrch vystupuje pouze v době říje (březen - únor). To pak šplhá na terénní dominanty (skály, vrcholky ledovců, majáky), odkud sameček vábí samičku (nebo naopak) "milostným zpěvem," jenž je popisován jako zvuk lodní sirény (některé studie uvádí zvuk cirkulární pily). Krtek polární je typickým samotářem. Ve svém teritoriu, které může být až 300 ha, nesnese konkurenci. Bedlivě jej střeží a s případnými vetřelci svádí líté boje, ze kterých vychází jako vítěz. Domorodým obyvatelstvem je považován za nejnebezpečnější šelmu severu. Údajně se nerozpakuje napadnout i mnohem většího ledního medvěda. To však lze přičíst na vrub výše zmíněné sněžné slepotě. Pro skrytý způsob života není doposud dostatečně zdokumentován způsob rozmnožování, získávání potravy, značení teritoria ani ostatní rituály.

Jistou naději tak vzbuzuje projekt Labradorovy nadace. Americko-turecká expedice totiž právě v těchto dnech uskutečňuje na jihozápadě Grónska (poblíž Skjoldgungdenu) několik hlubinných vrtů, do kterých mají být vloženy odchytové klece. Zatím se podařilo ve vytěženém ledu objevit dutiny, které byly bezpečně identifikovány jako pozůstatky nor krtka polárního. Už to vzbuzuje oprávněné naděje pro komplexnější poznání tohoto bezesporu zajímavého živočicha.

Tomu ostatně může dopomoci i objasnění jeho překvapivého výskytu na moravskoslovenském pomezí. Jak je již obvyklé, okamžitě po objevu se vyrojilo mnoho "odborníků," kteří nás doslova zahltili množstvím rádoby fundovaných hypotéz. Většina z nich je zjevně vedena více snahou o vlastní zviditelnění, než opravdu seriózním zhodnocením dané problematiky, respektive přínosnými myšlenkami. Vydávat živočicha, jenž je doma na dálném severu, za pozůstatek zaledněné Evropy, za zbytek Cirkusu Corellini (který záhadně zmizel v Chřibské vrchovině roku 1922) nebo za posla mimozemských civilizací je přinejmenším scestné a zavádějící. To už je přijatelnější verze akademika Hužvy, který se domnívá, že jej v létě roku 1997 přinesla velká voda.

Rozhodně je ale jasné, že před příslušnými odborníky je nelehký úkol, který si rozhodně zasluhuje obzvláštní pozornosti. Jeho brzkým a hlavně bezchybným vyřešením se mohou

posunout hranice vědění opět o krůček dál a lidstvu se tak, nedej bože, mohou odkrýt nové obzory.

Obzvláště bych chtěl apelovat na vědecké pracovníky a amatérské přírodozpytce tuzemské provenience: chopte se nabízené šance, nedopusťte, aby cizáčtí badatelé parazitovali na vavřínech, jež vám leží u nohou!

Autor této trapsavecké povídky je zároveň nechvalně známým spoluautorem knížek Zóny T, Šerifova lžíce a dalších. Zároveň jde o jeho premiéru na FT.